

הדס מרשל ברוך

מנהלת יחידת שטחים פתוחים
ואקולוגיה, היחידה האזורית לאיכות
הסביבה בשרון

ציטוט מומלץ

מרשל ברוך ה. 2019. שומרי הבר
למען המסדרון האקולוגי. *אקולוגיה
וסביבה* 10(1).

תלמידי המועצה האזורית דרום השרון חוקרים את שטח המסדרון האקולוגי במסגרת התוכנית "לומדים בשביל דרום השרון" | צילום: דנה ריט, רכות חינוך לקיימות
במועצה אזורית דרום השרון, מטעם היחידה לאיכות הסביבה בשרון

שומרי הבר למען המסדרון האקולוגי

גיליון אביב 2019 / כרך 10(1) / מסדרונות אקולוגיים 29 במרץ, 2019

[בקצרה](#)

אזור השרון הוא אזור הולך ומצטופף, רווי בנייה ותוכניות עתידיות המאיימות על השטחים הפתוחים המעטים שנותרו בו. אך בין הערים שרדו איי טבע קטנים ומבודדים, בהם מינים ייחודיים, אנדמיים ו"אדומים". חיבוריות על-ידי מסדרון אקולוגי היא הדרך העיקרית לצמצם הכחדת מינים מקומיים ולשמור על הטבע המקומי בשרון.

היחידה האזורית לאיכות הסביבה בשרון היא גוף מקצועי, שמיעץ בתחומי סביבה וקיימות, מפתח ומיישם פתרונות חדשניים עבור שש רשויות השרון: רעננה, כפר-סבא, הוד השרון, דרום השרון, חוף השרון וכוכב יאיר-צור יגאל, שבשטחן כמה צווארי בקבוק של המסדרון הארצי. לנוכח תוכניות בנייה מואצות ומתוך ההבנה לסכנה הגדולה הנשקפת לשטחים הפתוחים של אזור השרון והטבע המקומי, אנו ביחידה האזורית לאיכות הסביבה (להלן היחידה הסביבתית) מקדמים את העלאת המודעות לחשיבות המסדרון האקולוגי בשתי רמות.

ברמה התכנונית באמצעות הטמעת הוראות סביבתיות לגבי ממשק עם שטחים פתוחים בתוכניות מתאר מפורטות ועבודה בשיתוף אגפי ההנדסה; **ברמה החינוכית-קהילתית**, על-ידי שילוב הנושא בתוכניות החינוך בבתי הספר ובפעילות קהילתית עם תושבים. אנו מאמינים שהתושבים הם אלה שיכולים לשמור על המסדרון בפועל, בחיי היום-יום, והם אלה שיכולים להוביל את הדרישה לשמור על המסדרון מפני תהליכי העיור המואצים, פיתוח והזנחה.

מבחינה סטטוטורית המסדרון האקולוגי מעוגן בתוכנית המתאר הכללנית שמקדמת המועצה האזורית דרום השרון ובתוכנית המתאר המקומית שקידמה עיריית כפר סבא. בתוכניות אלה שטחי המסדרון נכללים ביעוד "שטח חקלאי פתוח" שמטיל מגבלות על הבינוי והפיתוח.

מזה תשע שנים מפעילה היחידה האזורית בבתי הספר ובגנים שבתחומה תוכניות "חקר מגוון המינים". השנה התוכנית פועלת באופן מורחב בכל בתי הספר בדרום השרון, וכוללת הסבר על השטחים הפתוחים, האיומים עליהם וגם – מהו מסדרון אקולוגי, מי עובר בו ומדוע. הילדים גדלים לצד שטחים פתוחים המשתייכים ללא הרף, וחשוב לנו שהם יצאו החוצה, יכירו את השטחים הפתוחים, יבינו את חשיבותם וגם ייהנו לגלות מי חי שם. במהלך השנה התלמידים חוקרים את השטח ליד בתי הספר, ובסוף

השנה יערכו ימי שיא ואף יבחרו איזה ממיני הדגל שעוברים במסדרון יהיה מין הדגל של בית הספר, ויציבו שלטי הסבר על הנושא בשטחים הפתוחים הסמוכים ליישובים.

בקהילה אנו זוכים לעבוד עם מספר קבוצות של תושבים נפלאים, שתורמים מזמנם ומרצם באופן קבוע ומתגייסים לשמירה על המסדרון. **קבוצת "שומרי הבר"** היא קבוצת תושבים הפועלת מזה שנתיים, בשיתוף עם אתי נפרין, רכזת קהילה במחוז מרכז של רשות הטבע והגנים, ועם רכזות אקולוגיה וקהילה ביחידה הסביבתית. התושבים עברו מספר הכשרות בשיתוף חוקרים ומרצים מאוניברסיטת תל-אביב, אנשי רשות הטבע והגנים והיחידה הסביבתית בנושאים מגוונים הכוללים שטחים פתוחים, ציד, בריכות חורף, זיהום אור ועוד.

במהלך השנה האחרונה יצאו התושבים לסקור את המסדרון האקולוגי ולמפות את זיהום האור הקיים בו. התושבים עברו הכשרה בשיתוף עמותת "אור מכוון", ומאז הם יוצאים לשטח עם מדי אור, ובדקים את הזיהום בתחום שבין הבינוי לשטחים הפתוחים. מצוידים בתוצאות המדידה הם פונים במידת הצורך לרשויות המקומיות בבקשה לצמצם את המפגע.

קבוצת תושבים נוספת ממשיכה זאת השנה השנייה בהעלאת המודעות לבריכות החורף בשרון – בית גידול ייחודי בסכנת הכחדה. הקבוצה עברה הכשרה בשיתוף פרופ' אביטל גזית מאוניברסיטת תל-אביב, היחידה הסביבתית ורשות הטבע והגנים, והם מעבירים את המידע לכלל התושבים בתחנות מידע בשבתות ובאירועים קהילתיים.

בימים אלה מתחילה הכשרה נוספת לתושבים שמעוניינים לעסוק במדע אזרחי בתחום האקולוגיה (במסגרת עבודת הדוקטורט של אסף בן דוד, בהנחייתן של פרופ' תמר דיין מאוניברסיטת תל-אביב ואילת שביט מאוניברסיטת תל חי). התושבים לומדים לזהות עקבות, להניח פלטות עקבות בשטח ואף להקליט ולזהות ציצי ציפורים, כל זאת במטרה להגדיל את המידע שברשותנו על החי והצומח בשטחי המסדרון האקולוגי. במידע זה נשתמש בהמשך בפועל מול מקבלי החלטות.

בימים אלה מקדמת הוועדה הארצית לתכנון ולבנייה של מתחמים מועדפים לדיור (הותמ"ל) הקמת שכונה שעתידיה לצמצם חלק משמעותי מצוואר הבקבוק של המסדרון האקולוגי בצפון-מזרח כפר-סבא. המידע שהתושבים אוספים יישמש אותנו אל מול מקבלי החלטות בתוכנית.

שיתוף התושבים במיפוי ובמדע אזרחי מסייע בהעברת המסר של חשיבות שימור המסדרון האקולוגי "מלמטה למעלה", למען בעלי החיים, הצומח וקיום מערכות אקולוגיות מתפקדות ובריאות שיוכלו להמשיך לספק שירותי מערכת גם לדורות הבאים. אנו בטוחים כי התושבים ברשויות שלנו יהוו חלק משמעותי ומשפיע בדרישה לשמור על המסדרון כשטח פתוח ומתפקד.